

Nye regulatoriske rammebetingelser i fibermarkedet

Hva slags kommersiell og strategisk betydning får dette for lokale fiberutbyggere?

Finn Terje Schøyen og Jan Morten Ruud

Nexia Management Consulting AS
Tjuvholmen allé 19
0252 Oslo

1. Pågående prosesser knyttet til regulering av fibermarkedet
2. Myndighetens dilemma: Hvordan legge til rette for utbygging av 100 Mbit/s-bredbåndsnett i hele landet, og samtidig sikre bærekraftig konkurranse?
3. Hvorfor burde det ikke være nødvendig med ny regulering av lokale fiberaktører for å sikre bærekraftig konkurranse i bredbåndsmarkedet?
4. Er lønnsomhetsutviklingen hos lokale fiberutbyggere et argument for å innføre grossistregulering i alle fibernetter?
5. Vil eventuell ny grossistregulering være "kroken på døra" for lokale fiberaktører?
  - *Strategisk og kommersiell betydning av regulering*

Omsætnings- og resultatutvikling 2012-2015	Omsætning				Resultat før skatt				Omsætning CAGR 2012-15
	2015	2014	2013	2012	2015	2014	2013	2012	
Get 1)	2735 915	2 590 901	2 237 492	2 021 421	762 202	733 181	642 883	557 229	11%
Altibox as	1 619 420	1 467 501	1 153 133	1 033 300	211 948	211 441	156 530	84 011	16%
Broadnet	1 396 339	1 400 320	1 210 767	1 451 534	-31 350	-147 800	-60 317	91 901	-1%
NextGenTel AS	1 177 893	890 341	895 009	918 081	126 348	95 038	40 180	11 491	9%
Viken Fiber AS 2)	1 019 295	909 106	813 235	715 000	84 434	40 605	-14 276	-6 715	13%
TDC AS	969 805	994 531	1 014 911	1 061 238	-3 966	3 635	39 539	35 052	-3%
Lyse Fiber AS 3)	689 382	681 634	658 731	360 497	110 932	96 455	81 670	46 439	24%
Eidsiva Bredbånd AS	395 247	349 531	316 806	266 316	31 032	14 202	14 846	812	14%
BKK Tele/Bergen Fiber *) 4)	375 532	332 187	305 000	294 100	58 295	61 336	56 200	50 000	8%
NTE Bredbånd *)	336 987	304 413	272 718	237 928	48 453	38 186	13 019	1 019	12%
Haugaland Kraft AS *)	282 281	262 951	239 169	206 543	56 929	45 756	44 148	27 441	11%
Sigdal Bredbånd AS	187 056	166 935	157 604	125 161	6 377	3 302	5 903	1 535	14%
Tilfjord Marked AS *)	161 310	136 877	107 240	89 988	14 590	9 599	-2 823	-3 693	21%
Tussa IKT AS 6)	146 870	139 584	132 200	117 729	4 971	2 689	-3 623	-1 812	8%
Kvartett **)	141 574	171 381	156 690	159 818	-24 110	-23 208	-15 138	-1 225	-4%
Powertech Information Systems AS **)	121 475	117 546	111 628	106 870	10 584	9 489	16 111	25 436	4%
Eniro AS	115 125	106 157	95 619	85 298	20 340	19 721	12 932	8 605	11%
Altifiber (Dalane Bredbånd AS)	110 535	98 302	91 966	29 747	8 803	8 357	6 188	2 588	55%
Sandefjord Bredbånd KF	100 089	91 074	83 751	75 809	24 967	17 800	16 616	16 500	10%
NEAS Bredbånd AS	90 450	77 346	68 285	57 915	15 099	11 494	11 537	6 277	16%
Bredbånd.no AS	90 027	81 859	57 514	50 016	-4 104	-6 38	1 502	1 105	22%
Halsland og Ringenke Bredbånd AS	85 546	78 875	75 040	66 837	10 259	7 757	7 053	3 147	9%
Homebase	61 613	67 686	73 291	89 288	17 312	18 680	13 968	7 132	-12%
Lier Fibernet AS	60 320	51 884	45 851	42 112	10 494	9 400	5 850	5 825	13%
SKL Marked **)	59 796	46 798	43 062	39 548	10 748	11 691	9 655	9 351	15%
Eltele AS	56 522	54 524	47 587	42 366	3 011	2 087	1 623	1 663	10%
Xfiber	55 456	47 750	41 653	36 251	4 001	3 152	3 019	2 359	15%
StayOn AS	55 041	56 267	57 160	61 499	5 893	4 573	6 680	5 593	-4%
Lofotkraft Bredbånd AS	52 723	47 103	40 309	32 165	6 844	4 000	1 091	-375	18%
Norrett AS	46 156	42 941	37 052	40 430	1 700	2 474	1 327	5 061	5%
Infonett Røms AS 6)	45 288	43 377	41 017	36 347	1 140	1 375	1 868	864	8%
Datagard **)	42 793	38 706	39 090	41 489	2 427	-1 210	-3 391	-959	1%
Westerskraf Bredbånd AS	39 666	37 106	33 207	29 087	9 391	7 766	5 257	4 101	11%
Trollfjord Bredbånd AS	39 608	33 652	28 272	23 564	6 743	5 019	4 555	3 259	19%
inet AS	34 832	31 021	28 835	26 602	3 710	2 170	1 544	855	9%
Kragere Bredbånd AS	34 449	31 205	29 657	25 422	2 761	2 209	1 944	1 673	11%
Kviteneid Bredbånd AS	31 447	27 734	26 871	24 511	1 075	1 494	3 733	2 863	9%
Datservice AS	31 337	31 459	31 285	30 493	1 303	1 079	2 155	1 212	1%
Homenet	29 007	26 877	24 526	8 173	2 971	2 706	3 829	363	53%
Hammerfest Energi Bredbånd	28 399	27 033	24 725	20 304	2 900	2 613	-989	-910	12%
Svorka Bredbånd AS	27 948	24 198	22 996	19 635	4 788	5 095	4 938	3 451	12%
Sognenett AS	25 337	21 176	16 598	11 313	1 596	1 234	383	-68	31%
SufCom AS	25 321	22 662	20 890	20 093	2 455	2 539	2 535	2 456	8%
Sola Bredbånd	24 847	23 255	22 604	21 185	12 541	11 800	10 580	10 333	5%
Verdal Kabel TV AS	23 988	21 964	20 670	19 653	3 462	1 737	2 859	2 233	7%
Telefiber AS	23 368	20 022	17 960	15 619	731	936	267	1 650	14%
Notodden Energi as *) 7)	23 000	18 876	19 284	18 923	2 800	950	1 214	1 000	7%

(Tabellen fortsetter neste side)

	Omsætning				Resultat før skatt				Omsætning CAGR 2012-15
	2015	2014	2013	2012	2015	2014	2013	2012	
Nordix (Data **)	22 370	17 291	12 002	12 085	4 807	4 403	1 069	2 154	23%
Vitret AS	22 047	19 759	20 023	18 348	1 671	1 056	1 145	946	6%
Modum Kabel-TV AS	21 611	20 824	19 703	16 269	3 159	2 935	3 371	1 996	10%
Lynet Internett AS **)	20 579	14 736	10 767	7 109	1 134	2 325	3 126	569	43%
Romerike Bredbånd AS	20 367	15 899	14 457	12 535	910	1 236	2 714	316	18%
Kvartett AS	18 883	17 739	15 232	14 056	1 381	1 317	432	43	10%
Tveco.net AS	17 896	16 531	16 254	14 306	1 230	1 163	590	365	8%
Bayonette	17 817	15 124	9 437	7 930	1 224	1 553	-1 591	-236	31%
Andalsnett	16 149	14 915	13 132	11 781	3 186	2 694	1 738	1 178	11%
Hesbynett AS	15 619	16 882	16 614	16 052	332	667	-851	-1 525	-1%
RingNett AS	12 240	13 455	14 401	12 261	122	156	94	-911	-0%
Tysnes Bredbånd AS	12 217	12 033	11 290	10 343	684	790	1 031	978	6%
Gauldal IKT	11 872	12 162	10 645	10 035	84	479	-1 279	-708	6%
NettStar AS	11 764	10 279	9 074	10 621	1 585	2 400	1 346	1 341	3%
Hemmenet	11 041	13 265	8 804	8 461	403	558	940	432	9%
HardangerNett AS	10 985	9 783	8 802	7 562	252	290	146	34	13%
Mørsternet AS	10 386	9 484	8 709	6 780	782	682	434	72	15%
NextNet	9 460	11 811	22 128	27 643	-1 535	-9 946	-9 038	-17 302	-30%
Infranord	9 152	8 779	9 449	6 427	-504	-1 842	-826	-1 923	13%
OpenNet Norge AS	8 992	7 765	7 204	12 093	-11 867	-4 978	-5 785	-387	-9%
Bardefoss Kabel-TV	8 872	7 773	5 996	5 658	3 131	1 768	1 486	1 638	16%
DKNett	7 526	7 242	6 822	6 239	65	1	1 25	403	6%
Net2you	5 364	4 366	3 766	3 517	1 117	214	89	107	15%
Totalt	13 649 624	12 642 525	11 363 681	10 565 329	1 679 183	1 373 887	1 156 930	1 017 708	9%
Vekst	8%	11%	8%	8%	22%	19%	14%	14%	
Resultatgrad					12%	11%	10%	10%	
Telenor Norge (internett og TV 8)	5 414 334	5 357 053	5 060 189	4 857 923	1 472 327	1 520 024	1 498 166	1 490 735	
Totalt inkludert Telenor	19 063 958	17 999 578	16 423 870	15 423 252	3 151 510	2 893 911	2 655 096	2 508 443	

*) Selskaper i henhold til rapport direkte til oss - inngår som del av større selskaper

For NTE, Haugaland, BKK/Bergen Fiber og Notodden Energi foreligger kun tall innbakt i konsernregnskap. Her er driftsresultat satt lik resultat før skatt noe som regel er tilnærmet riktig.

**) Selskaper er nå oppkjøpt av andre større selskaper

1) Ikke konsoliderte tall. Get eller faks, også Homebase som er satt opp separat i tabellen

2) For Viken Fiber er de fusjonerte selskapers samlede omsætning og resultater for 2012 lagt til grunn.

3) Lyse Fiber ble omorganisert og tilført ny virksomhet slik at tallene fra 2012 ikke er sammenlignbare med senere år.

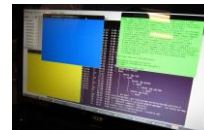
4) Dette er de to siste årene konsoliderte tall for BKKs samlede televirksomhet og Bergen Fiber. For tidligere bare for BKK Marked og BKK Fibernet.

5) For Tussa IKT og Infonett Røms inneholder tallene også ca. 30% datatsentertid.

6) Dette er Notodden Energi isolert. Kundeliste er rapport samlet for dem selv og tre partnere.

7) For Telenors bredbåndsvirksomhet er resultatallene beregnet av oss på samme marginer som for hele Telenor Norge. Merket blått.

Pågående prosesser knyttet til regulering av fibermarkedet

- **Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har startet en ny runde med vurderinger av regulering av grossisttilgang i bredbåndsmarkedene (SMP-regulering)**
  - Vil det bli definert lokale bredbåndsmarkeder i Norge, som gjør at lokale fiberaktører også må tilby grossisttilgang i nettene sine?
- **Regjeringens ekomplan i Digital agenda**
  - I ekomplanen påpekes viktigheten av regulatoriske rammebetingelser som sikrer investeringer i høykapasitetsnett.
- **EU-kommisjonens forslag til nytt ekomregelverk**
  - EU-kommisjonens forslag til nytt ekomregelverk vektlegger også investeringsincentiver i enda større grad enn tidligere.
- **Ny bredbåndsutbyggingslov om tilgang til nettilbyderes passive/fysiske infrastruktur (føringsveier, rør etc.)**
  - Kan bidra til reduserte kostnader ved bygging av fibernett, men også pålegg om å la andre benytte fiberaktørers egen passive/fysiske infrastruktur. Vil dette ha størst positiv eller negativ effekt for lokale fiberaktører?
  - Lovforslaget inneholder ingenting om graveforskrifter, og veigrunnen defineres i loven ikke som passiv/fysisk infrastruktur.

Myndighetens dilemma: Hvordan legge til rette for utbygging av 100 Mbit/s-bredbåndsnett i hele landet, og samtidig sikre bærekraftig konkurranse gjennom formålstjenlig grossistregulering?

- **Ekoplanens mål om 100 Mbit/s til 90 % av norske husstander innen 2020, samt god bredbåndsdekning til de resterende 10 %**
  - Rapporten *Bredbåndsdekning 2016*, som Nexia har utarbeidet for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, viser at kun 43 % av landets husstander i dag har tilgang til et bredbåndsnett med 100 Mbit/s oppstrøms og nedstrøms hastighet.
  - Dersom kravet til 100 Mbit/s reduseres til kun å gjelde nedstrøms hastighet er dekningen bedre, men selv med et slikt redusert krav er det fortsatt 22 % av norske husstander som ikke har tilgang til et høyhastighetsnett.

- **Ekomlovens mål om bærekraftig konkurranse**
  - Ekomlovens formål er å sikre brukerne i hele landet gode, rimelige og fremtidsrettede ekomtjenester, bl.a. gjennom å legge til rette for bærekraftig konkurranse.
  - Myndighetene er på denne bakgrunn opptatt av å sikre at konkurransen fungerer, og ønsker å motvirke monopoladferd.
  - Grossistregulering har de siste 15 årene vært et viktig virkemiddel for å sikre dette, men både norske og europeiske ekommyndigheter blir stadig mer opptatt av å stimulere til mer infrastrukturkonkurranse.

Hvorfor burde det ikke være nødvendig med ny regulering av lokale fiberaktører for å sikre bærekraftig konkurranse i bredbåndsmarkedet?

- **Sterk og økende teknologikonkurranse blant utbyggere av bredbåndsinfrastruktur**
  - Fiber, VDSL G-fast, HFC og 4G/5G
- **Nettnøytralitet sikrer et åpent Internett, og gir kundene full frihet til å velge tjenester og innhold etter eget ønske.**
  - Tjenestekonkurransen fra OTT-aktører er i en tidlig fase, og OTT-tilbud vil utgjøre en stadig viktigere konkurransefaktor i bredbåndsmarkedet
- **Norsk fiberutbygging er en suksesshistorie i europeisk sammenheng mht. fiberpenetrasjon og bruk av fiberaksessnett.**
  - Norge har oppnådd den høyeste FTTH-dekningen i Europa, uten regulering og uten store offentlige overføringer.
- **I områder med begrenset aksesskonkurranse opererer ikke lokale fiberaktører med høyere priser og dårligere tjenestetilbud enn bredbåndstilbydere i områder med mer aksesskonkurranse.**
  - Dette indikerer at påstanden om ”lokale fibermonopolister” ikke stemmer og at ny regulering ikke kan begrunnes ut fra monopoladferd hos lokale fiberaktører

På denne bakgrunn burde det sitte langt inne for ekommyndighetene å pålegge ny regulering av lokale fiberaktører som vil bidra med betydelige infrastrukturinvesteringer for at de overordnede politiske målsetninger om høyhastighetsnett i hele landet skal oppnås. Regjeringen har i ekomplanen slått fast at det både skal være enkelt og lønnsomt å investere i høyhastighetsnett.

Er lønnsomhetsutviklingen hos lokale fiberutbyggere et argument for å innføre grossistregulering i alle fibernett?

- Positive driftsresultater hos mange fiberaktører de siste par årene har ført til at det har blitt stilt spørsmål ved om lokale fiberaktører oppnår monopolprofitt, og om det derfor er behov for ny regulering for å hindre dette.
- Det er viktig at myndighetene forstår at:
  - lønnsomhet i fiberutbygging ikke kun kan vurderes ut fra siste års driftsresultater, men må sees i et nåverdiperspektiv hvor investeringer og investeringsrisiko hensyntas sammen med utviklingen i årlige driftsresultater.
  - eventuell ny regulering av lokale fiberaktørers priser, og pålegg om å tilby grossisttilbud for tilgang til fibernettet, vil svekke incentivene for fortsatt fiberutbygging.
  - i en situasjon hvor de mest lønnsomme områdene allerede er bygd ut, kan ny regulering i verste fall føre til at fiberutviklingen stopper opp mange steder i landet, stikk i strid med Regjeringens mål om 100 Mbit/s-bredbånd i hele landet.

Fiberutbygging er både bedriftsøkonomisk og samfunnsøkonomisk lønnsomt, forutsatt at fiberaktøren velger en bærekraftig forretningsmodell, at eierne ser på fiberutbygging som en langsiktig investering og at de regulatoriske rammebetingelsene gir incentiver for fiberutbygging

Vil eventuell ny grossistregulering være ”kroken på døra” for lokale fiberaktører?

Strategisk og kommersiell betydning av regulering

- **Hva slags regulering?**
  - Streng prisregulering er uansett lite sannsynlig for lokale fiberaktører
  - Hvor ”skadelig” vil et eventuelt pålegg om grossisttilgang med transparente priser være dersom prisen for tilgang gir grunnlag for nye inntektsstrømmer og god avkastning i et helhetlig business case for både sluttbruker- og grossistsalg?
- **Kan det uavhengig av regulering være strategisk og kommersielt fornuftig for lokale fiberaktører å vurdere en eller annen form for grossistsalg av ledig fiber?**
  - Neste generasjons mobilnett (5G) krever mye lokal fiber.
  - Utvikling av norsk datasenterindustri utenfor Oslo krever mye lokal fiber.
  - Lysne-utvalget har pekt på at norsk ekominfrastruktur er for avhengig av Telenors transportnett i et sikkerhets- og sårbarhetsperspektiv.

Takk for oppmerksomheten!

Back-up - Regjeringens ekomplan i Digital agenda

Regjeringens ekomplan i Digital agenda vektlegger bredbånd og mobil for vekst og deltagelse

- Innen år 2020 skal 90 prosent av husstandene ha tilbud om minst 100 Mbit/s basert på kommersiell utbygging i markedet.
  - På lang sikt er målet at alle husstander skal ha tilbud om høyhastighetsbredbånd.
- Det skal være mobildekning der folk bor, jobber og ferdes.
- Gode ekomnett skal være en konkurransefordel for næringslivet over hele landet.
- Ekomyndigheten skal kartlegge etterspørsel etter og tilgang til infrastruktur som kan nyttiggjøres av datasentre.
- Det skal være enkelt å bygge bredbåndsnett.
  - Reglene for legging av bredbåndskabel langs kommunal og fylkeskommunal vei skal være mest mulig ensartet.
  - Ekomtilbyderne skal få rask tilgang til tilgjengelige frekvensressurser for sine behov.

Viktige prinsipper for reguleringen av ekommarkedet:

- Minimumsregulering og teknologinøytralitet
- Forutsigbare rammebetingelser

Regjeringens ekomplan i Digital agenda vektlegger bredbånd og mobil for vekst og deltagelse

Valgfrihet på internett

- Ekombrukere skal ha tilgang til innhold og applikasjoner over internett etter eget ønske.
- Norge skal arbeide internasjonalt for å beholde internett åpent og ikke-diskriminerende

Sikre og robuste ekomnett

- Ekomnett og -tjenester skal være forsvarlig sikret mot uvær og feil.
- Ekomnett og -tjenester skal være forsvarlig sikret mot fysiske og logiske angrep.
- Det skal være trygt å kommunisere i ekomnettene.
- Ekomnettene skal kunne tilby framtidige tjenester for nødetatene
- Ekomyndigheten skal veilede forvaltningen i kjøp av ekomtjenester til samfunnskritiske funksjoner

Regulering som fremmer innovasjon og bærekraftig konkurranse

- Det skal være minst tre konkurrerende mobilnett.
- Ekombrukere skal raskt få tilgang til nye tjenester og teknologier.
- Det skal være lønnsomt å investere i ekom.
- Det skal være enkelt å være ekomkunde